

MIQUEL SELLARÈS

L'Ertzaintza, el sentit d'estat d'Euskadi

Des del nostre país i des de l'estat espanyol s'ha justificat la creació de l'Ertzaintza amb l'existència de l'organització ETA i del terrorisme. Res més lluny de la realitat, perquè durant la transició democràtica Euskadi i els seus polítics nacionalistes van tenir clar a cada moment quins eren els eixos del poder: el polític, l'econòmic i el coercitiu. I és que la política basca sempre ha actuat amb sentit d'estat.

Aquests dies se celebra a Euskadi el vintè aniversari de l'Ertzaintza. Cal recordar una persona que fou cabdal en la constitució d'aquesta: Luis María Retolaza. Poc amic de la publicitat i del protagonisme, acceptà l'homenatge per lleialtat a aquell grup inicial d'ertzaines que la van fer possible, i per respecte als quinze morts en acte de servei durant aquests anys, alguns dels quals assassinats per compatriotes en el marc de l'enfrontament existent a la societat basca.

Els començaments no foren fàcils. El govern de la UCD, hereu directe del franquisme, veia en la creació de la policia basca la pèrdua d'un element de sobirania de l'estat. Com diu Retolaza: "Ho veien com un trencament de la unitat de l'estat que sempre havien interioritzat." Però la fermesa en la negociació portà el ministre de l'Interior del Govern central, senyor Rosón, i el general Sáez de Santamaría a entendre que la societat basca volia una policia pròpia, així com el concert econòmic, i que totes dues coses esdevenien imprescindibles per donar credibilitat a una autonomia basca en què una part de la societat era sobiranista. El Govern de l'estat, però, la volia com un element auxiliar dels cossos i forces de seguretat de l'estat com un element folklòric, potser amb menys competències, fins i tot, que les policies locals.

Tot i això, Retolaza, dur entre els més durs, va continuar negociant i, a la vegada, construint un model de policia integral: informació, unitats especials (*berrocis*), experts de l'Ertzaintza a diferents països per adaptar tècniques i estructures

a la pròpia realitat... Volia una policia democràtica, que anteposés el respecte als drets humans als resultats immediats. Era un home dur, però no volia una policia dura, a la qual els ciutadans tinguessin pànic, i que donés bons resultats, perquè fes l'inconfessable per fer parlar els detinguts. Aquest no va ser el seu model.

La societat basca requeria que un país que odiava els uniformes, els símbols i els "Todo por la patria", construís la pròpia policia amb l'aportació de ciutadans normals que estiguessin disposats a servir el seu país i els ciutadans que l'integren. La força, la voluntat d'estat i el suport del seu partit, el PNB, van permetre

"La UCD veia en la creació de l'Ertzaintza la pèrdua d'un element de sobirania estatal"

que l'Ertzaintza avancés a gran velocitat, superior, sens dubte, a la voluntat dels poders fàctics de l'estat.

L'estat va reaccionar amb infiltracions i campanyes de desprestigi mediàtiques, i més endavant, molt subtilment, amb la creació d'una "quinta columna" que destruís des de l'interior la fermesa d'un model propi de seguretat basc.

Tot i les dificultats, disset promocions d'ertzaines amb més de set mil efectius han sortit de l'acadèmia d'Arkaute, s'han desplegat per la comunitat autònoma basca amb vint-i-set comissaries, nombrosos llocs d'atenció al públic, unitats de trànsit, centres de comandament territorials i unitats especials.

Avui, vint anys després, l'Ertzaintza té com a cap un home jove, diferent potser, en els plantejaments, de Retolaza, però

del mateix partit i impregnat de la mateixa voluntat d'ésser i de sobirania. Javier Balza té una Ertzaintza ja madura, amb vint anys d'experiència, que ha vist equivocacions i èxits dels seus professionals, homes i dones que han hagut de passar per l'enfrontament amb una part de la seva societat que dona suport a ETA, sabent cada dia que ells no faran com els policies espanyols, que una vegada acabat el servei marxen als seus llocs d'origen, sinó que es quedaran al seu país, portaran els fills a les mateixes escoles que gent del Moviment d'Alliberament Nacional Basc (MLNV), es trobaran passejant pels carrers i comprant a les botigues... Per això, l'Ertzaintza té i ha de tenir una altra sensibilitat i una altra manera de fer, perquè també, potser, creu en el seu país i és sobiranista.

L'Ertzaintza no té com a funció primordial la lluita antiterrorista, sinó que dedica la immensa majoria dels seus efectius a exercir les funcions que li són pròpies: ésser la policia integral del seu país. I ho fa amb eficàcia. Durant l'any 2001 l'Ertzaintza va investigar 71.000 delictes i faltes i va atendre 63.000 denúncies i 12.000 atestats, com ho demostren les enquestes estatals. Al País Basc es cometen una mitjana de 50,58 delictes cada 1.000 habitants, enfront de la mitjana espanyola de 87,4. De fet, Biscaia, Guipúscoa i Àlaba, juntament amb Girona, són els únics territoris de l'estat espanyol on la delinqüència ha baixat en els últims cinc anys.

En el vintè aniversari de la fundació de l'Ertzaintza, el lehendakari Ibarretxe ha deixat clar que la policia basca és un puntal de la construcció nacional d'Euskadi. I Javier Balza ha explicat que aquesta institució és la més valorada a Euskadi, deu punts per sobre de les ONG, i ha apuntat que el futur de la policia basca passa per la seva integració en un model de seguretat europeu.

*President del Centre d'Estudis
Estratègics de Catalunya (CEEC)*